

ACC. N.R. M. 12522: 1-6.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Ingeborg Johansson, Markaryd*
Härad: *Tranarbo* Berättare: " " "
Socken: *Markaryd* Berättarens yrke: *husföreståndarinna*
Uppteckningsår: *1952* Född år *1898* i *Tranarbo*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kyrkknytdor. s. 1-6.

LUF 88.

Lyskobsö och kyrkbryddar

Värdnad och respekt för Guds ord borde
hava varit betydligt större i den gångna
tiden än vad fallet är i våra dagar, åtminsta-
ne i stort sett. Därom vittnar icke minst de
mångas kyrkobesöken från denna trakt.

Både gamla och unga, yngre gärna till kyrkan
och i de gårdar där man höll sig med häst, äkte
givetvis hela familjen dit om söndagarna,
annars var det icke ovanligt att stora följor
slog sig ihop och tillryggslade vägen till förs.

Vid tiden omkring sekelskiftet var denna sed
så allmän, att det var väl knappast något
hus som icke var representerat vid kyrkan
på söndagen från denna trakt.

Det gällde också för de unga att höra efter
vad prästen hade att säga, dy när de kommo
hem möttes de genast av den frågan,

"Vad härdes av vid kyrkan och vad hade
prästen till i ingång idag!"

Dessa traditionella kyrkbesök (vår väl räkna
dessa till sådana) äro sedan många år tillbakas
församma och man ser inte mer dessa högtids-
klädda skärer, på väg till församlingens kyrka.
 Ofta upprepas i minnet denna syn, då de
gamla kvinnorna i svarta silkekläde och
helst svarta klänningar, med psalmbok och
näsduk och dito en grön kvist i handen, i
sakta och gunga in i kyrkan och logo
plats. De skilt ett deras plats var till vänster
och männen till höger och man frängdes
inte på var andras områden i den tiden.

På tal om den gröna kvisten som liksom
tillhörde kyrkstansen, kunde den vara av
olika slags växter, beroende på årstiden
Den mest vanliga var den skarpsdoftande

abrot-busken, som håller sig grön största delen av året och förekom i nästan alla gamla trädgårdar. Isop, kummet och salvie, liksom även ibland till ombyte och när det var rosornas tid, köll man gärna en sådan i handen under bögmässan. Även på snöten i hemmen, (ty sådana vara förkammit sedan långt tillbaka i tiden i denna trakt) såg man gummorna hålla en grön kvist i handen och en och annan gång lukta på densamma. Dessa kvistar ville man inte gärna kasta bort, utan de lades i pruss i psalmboken vid helgdagens text och psalmer. Om man någon gång tittar i en sådan gammal psalmbok finnas dessa kvistar ännu kvar här och där i densamma.

Det är märkligt att se hur man följer med tid och sedvänjor och även denna sed är sedan ett ångotal är tillbaka alldeles försvunnen.

3 Samma förhållande var det med pyddlorna och de

i denna förvarade kyrkbryddorna, som nödvändigt
måsk vara med vid kyrkobesök. Dosen som i de
flesta fall var gjord av horn, innehöll bland annat
pepparneglika, brunt socker och naturkyrvis ären
karameller. Härav bjöds frukostigt bland vänner och
bekanta, men det gällde att vara försiktig, så att inte
prästen såg det, ty det gick naturligtvis inte an.

Idå det den tiden det här är fråga om, inte var så
vanligt, med väska i handen för damer, gånge man
dosen i en väl dold och rymlig ficka, bland
rynkor på kjolen.

4/ Men männen goro försedda med dosor men dessa
innehöll alltid snus, eller tuggtobak. De vildbergade
böndernas och handlarna, höll sig gärna med två
dosor, en kyrkdosa och en för hemmabruk, den så
kallade "snärskurran". Kyrkdosan, var givetvis av
silver och i regel försedd med ägarens namn på
locket. En och annan sådan dosa finnes ännu hos

och bevaras som minnesrike klenoder, för kommande släkten. Vore kvinnorna oräddt blyga och försigtiga med att visa sin dos, dog däremot männen ogenerat upp dosan och lag en pris och bjöd de närmarke grammarna mitt under predikan.

Kanske det bör nämnas att de gamla kvinnorna också i många fall begagnade smus, men det var i såfall i näsan och man besadade in dosan mycket väl i en kulärt näsduk (smusnäsduk) vilket bevisade att utvingen skändes man för denna orana eller också var man mycket rädd om byddan i fråga.

Efftersom ett bytköbesök på den tiden dog flera timmar av dagen, var det inte oronligt att besökarna vare försedde med litet resekost, i fiskan. Särskilt kvinnorna, hade jämt byddosan även några bringlor, i den förel amtalade fiskan i byden, som de delade ut till vänner och bekanta.

Men om prästen icke direkt uttryckte sitt ogillande
om denna sed, trodde nog folket att så var
fallet. Detta bevises med en historia, som berättas
från en annan trakt, i den tid det här är fråga
om. En kvinna, som hade lång väg till kyrkan,
hade tagit med sig några blodpölar, som hon
länkte fästa med. Paketet hade hon pluserat i barmen
under blusen. Medan hon satt i bänken hörde det
att prästen i predikans gång på gång utropade
'människa vad har du i din barm' (syftande
på det onda människohjärtat). Kvinnan blev
förskräckt och kastade paketet ut på gången och
utropade 'är det den där pölen det är fråga om
så är den där'.

6 Dessa gamla seder och bruk som här är uppteck-
nade är sedan länge sedan försvunna och orsakade förde-
vara, dels genom inflyttade personer och dels genom
det nya släkte som uppkom och som är så benäget att följa kända
gång